

۱۵۷۴۸۴.

مجموعه

ققنوسان آسمان

(خاطرات جمعی از خلبانان نیروی هوایی در دوران دفاع مقدس)

جلد ۷

(خلبان احمد دانشمندی)

بها هنرمام:

مهدی بجاوه نوی

تهران - زمستان ۱۳۹۶

سرشناسه	: دانشمندی، احمد، ۱۳۱۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: فاطرات خلبان احمد دانشمندی / ویراستاران ادبی: علی مهدیزاده، سیدمسعود نجفی؛ ویراستار تخصصی: رضا رضائی فر، علی رضا شریفی.
مشخصات نشر	: تهران: مرکز انتشارات راهبردی نهجا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۷۶ ص:، مصور (بفشی رنگی).
فروست	: مجموعه ققنوسان آسمانی؛ ج ۷.۷ / به اهتمام مهدی بابامحمودی، دوره
شابک	: 978-600-8489-48-1 : 978-600-8489-53-5 : ۷۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: دانشمندی، احمد، ۱۳۱۸ - -- فاطرات
موضوع	: خلبانهای نظامی -- ایران -- فاطرات
موضوع	: Air pilots, Military -- Iran -- Diaries
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- فاطرات
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Personal narratives
شناسه افزوده	: بابامحمودی، مهدی، ۱۳۶۱ -
شناسه رده	: (رضائی فر، رضا، ۱۳۳۳ -
شناسه افزوده	: شریفی، علیرضا، ۱۳۴۶ -
رده رده	: ۱۳۹۶/۵۳۶۹/۱۶۴۹ DSR
رده بندی	: ۵۵ : ۵۸۳۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۸۵۷ /

مجموعه ققنوسان آسمانی

(خاطرات جمعی / خلبان نیروی هوایی در دوران دفاع مقدس)

جلد هفتم: خلبان احمد دانشمندی

به اهتمام: مهدی بابامحمودی

ویراستاران ادبی: علی مهدیزاده - سیا حسین نجفی

ویراستار تخصصی: رضا رضائی فر - علی رضا شریفی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه ناز

طراح جلد: محمدحسین اردستانی

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۶

ناشر: مرکز انتشارات راهبردی نهجا

مجری طرح: انتشارات پشتیبان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

آدرس: تهران، خیابان پیروزی، ستاد فرماندهی نیروی هوایی ارتش ج.ا.ا.

مرکز مطالعات راهبردی نهجا

مقدمه

با آغاز حمله سراسری عراق به خاک ایران، با توجه به مشکلات پیشروی نیروی زمینی ارتش ترخیص تعدادی از نیروهای وظیفه، درخواست‌های مکرر جابه‌جایی کارکنان، دوری لشکرها از مناطق درگیری و تصفیه برخی فرماندهان و افسران ارشد و گرفتاری سپاه پاسداران در درگیری با عده‌ای جدایی‌طلب، درکنار کودتای فرمایشی صدام-بختیار به ناچار برای زمین‌گیر کردن لشکر ۹۲ زرهی ایران و نیروی هوایی یژه پایگاه انقلابی شهید نوژه همدان باعث شد، عملاً ۱۱۲ محور زرهی، مکانیزه و پیاده عراق به همراه تیپ‌های مستلماً، در برابر خود، نیروی قدرتمند پیاده و زرهی ندیدند و بهر حال باقی‌مانده لشکرهای ۹۲ زرهی اهواز، ۸۱ کرمانشاه، تیپ ۸۴ گرم‌آباد و ۲۸ کردستان در کنار نفرات سپاه و مردمی تنها با گذر از زبان خود توانستند از سرعت پیشروی دشمن کم کنند.

در اینجا بود که فرمانده دلیر نیروی هوایی شهید فکوری تنها چاره‌ی کار را در استفاده گسترده از نیروی هوایی دید. اما به راستی چه کسانی نیروهای مسلح زرهی و مکانیزه عراق را متوقف کردند؟

نیروی هوایی پس از آن‌که حمله غافلگیرانه نیروی هوایی عراق را دفع کرد و بالعکس در روز اول مهر با

۳۲۰ سورتی پرواز پشتیبانی و بمباران، این نیروی دشمن را به لاک دفاعی برد. فرمانده مقتدر نیروی هوایی سه اقدام زیر را در دستور کار خلبانان خود قرارداد.

- اول، نابودی تأسیسات پشتیبانی ارتش عراق نظیر پالایشگاه‌ها و نیروگاه‌ها (عراق با بمباران پالایشگاه آبادان و برخی اهداف اقتصادی، این کار را از روز اول جنگ شروع کرده بود).
- دوم، راه‌های ارتباطی عراق به‌شدت وابسته به روغن‌های صنعتی، بزرگ و کوچک و ناوهای و هرگونه اختلال در لجستیک این کشور می‌توانست سرعت تانک‌ها، نفربرها و هزاران خودروی لشکرهای عراق را که به‌سرعت در حال پخش شدن در دشت خورستان و استان‌های غربی بودند بگیرد.

- دوم، نیروی هوایی عراق هنوز با نیروی هوایی ایران خود قادر به صدمه‌زدن به شهرها و صنایع داخل ایران نبود. این اتفاق در صورت رخ دادن می‌توانست نه تنها جابه‌جایی لشکرهای ارتش و رسیدن صدها هزار داوطلب به خطوط مناطق درگیری شود بلکه ایران بدون یاور و تنها را از صنایع مادر (خودروسازی، ماشین‌سازی، فولاد و صنایع نظامی) محروم کند. مضافاً این‌که بنادر و صنایع صادرات نفت ما تنها با اندکی تلنگر می‌توانستند غیرفعال

شوند و آنگاه این فشار اقتصادی بود که ما را از ادامه جنگ باز می‌داشت (اگر چه صدام از سال ۶۲ به بعد تنها در همین بخش به ایران فشار آورد ولی علیرغم کمک‌های منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای زیادی که به او شد تا آخر جنگ، توفیق زیادی بدست نیاورد).

- سوم، باید ستون‌های زرهی و مراکز تجمع لشکرهای عراق و مراکز فرماندهی سپاه‌های دوم و سوم به شدت مورد حمله قرار می‌گرفت چراکه بیش از چهار هزار تانک و هزار رهی نمی‌شد با روش دیگری متوقف کرد.

روز سوم بعد بیش از ۱۵۰ هواپیما از پایگاه‌های مهرآباد، تبریز، همدان، دزفول و بوشهر برای بمباران اهداف مختلف از پایگاه‌ها و پالایشگاه‌هایی در شمال عراق تا تأسیسات بندری و نفتی در جنوب آن کشور و از نیروهای متجاوز لشکر هفت پیاده عراق در کردستان تا تانک‌های لشکر سه زرهی در جنوب حوزة آن را مورد حمله قرار دادند. گردان‌های هوایی ارتش در پشت سر خود خطی از نابودی و آتش برای متجاوزان برجا گذاشتند. اما دشمن نیز بیکار نبود. پدافندهای موشکی و توپخانه‌ای در خاک عراق با آتش بسیار فشرده در کنار رهگیری هوایی، چند هواپیمای ایرانی را ساقط کردند و در روی زمین نیز لشکرهای زرهی و مکانیزه با هزاران اسلحه ریز و درشت

خلبانان شجاعی را که با کاستن از ارتفاع به سطح ۱۰ تا ۲۰ متری به دنبال غافلگیرکردن دشمن بودند، هدف قرار می دادند.

مطابق آموخته‌های کلاسیک، هواپیمای گران قیمت و خلبان گران قیمت تر آن نباید با نزدیک شدن به نیروهای سطحی خود را به خطر بیندازد چرا که بی اغراق یک فانتوم و در خلبانش ارزشی بیش از ۵۰ تانک و نفربر زرهی و نفراتش را داشت، اما در آن شرایط چاره‌ای جز این نبود. شهرهای ازبشاند و دم بی دفاع در صورت اندکی تعلل به جنگ اهریمن گریز می شدند. در آن سوی میدان هواپیمای قدرتمند «ف-۴» یا همان تامکت در نبردهایی یک طرفه دسته دسته می‌گذاشت و سوخوهای عراقی را در خاک ایران سرنگون می کرد.

در دو مهر و در یک مورد ویژه، خلبان عادل و کمک خلبان مسبوق (از بهترین‌های تامکت) از فاصله ۶۵ مایلی تنها با یک موشک فونیکس، سه هواپیمای عراقی را در نزدیکی هم پرواز می کردند، در آسمان متلاشی کردند. آن روز تامکت‌ها سه هواپیمای دیگر را نیز از بین بردند.

لازم به ذکر است که «اف-۱۴» با موشک افسانه‌ای فونیکس به معنای ققنوس قادر به ردیابی اهدافی از حدود ۳۰۰ کیلومتری و قفل راداری و شلیک بین ۱۵۰ تا

۲۰۰ کیلومتری بود و قرار بود ایران با کمک این هواپیماها در صورت حمله گسترده شوروی به خلیج همیشه فارس، تا رسیدن نیروهای هوایی ناتو و آمریکا مانع نیروی هوایی ارتش سرخ شود. این هواپیما آنقدر پیچیده بود که حتی نیروی دریایی آمریکا در به کارگیری آن مشکل داشت و همواره نیمی از ناوگان «اف-۱۴» آن کشور زمین گیر بود.

آمریکا اصلاً گمان نمی برد ایران حتی قادر به استفاده از این فروند از این رادار پرنده که مجهز به بهترین رایانه عصر خود بود باشد، اما هنگامی که مشاهده کرد در روز اول جنگ ایران حدود ۱۵ فروند «اف-۱۴» را به پرواز درآورده، پی بردند که نیروی هوایی عراق روزهای بسیار سختی را در پیش روی دارد.

تامکت‌ها در شش ماه اول جنگ ۲۰ هزار ساعت پرواز بدون حتی یک تلفات داشتند به واسطه نخستین تامکت ایران به اشتباه توسط پدافند خودی زده شد اما نخستین سقوط رسمی «اف-۱۴» توسط یک خلبان عراقی با هواپیمای «میگ-۲۱» در آبان سال ۶۰ ثبت شد و تا آن زمان خلبانان ایرانی این شاهین قدرتمند، بیش از ۷۰ هواپیمای عراقی را ساقط کرده بود.

تقدیر چنین بود که ملت زجر کشیده عراق، ۱۱ سال قبل از حمله آمریکا و ناتو، در دوم تا هفدهم مهر ۱۳۵۹

طعم تلخ زندگی در زیر بمباران‌های گسترده، شکسته شدن مکرر دیوار صوتی، خاموشی‌های پی‌درپی، صف‌های طولانی بنزین و از دست دادن پل‌ها و جاده‌ها را بچشد. پتروشیمی‌زبیر، تلمبه‌خانه‌های فاو، پالایشگاه کرکوک، مخزن ده‌ها هزار تنی سوخت، تأسیسات اربیل، بنادر و تأسیسات الامیه و ام‌القصر، نیروگاه‌ها، باراندازها و تأسیسات گازی البکر همگی مورد حمله قرار گرفتند تا جایی که می‌رسان گفت صنعت نفت عراق روی «ویلچر» نشست! با همین دلیل از هفته دوم جنگ، اعراب جنوب خلیج فارس به دنبال سوخت‌رسانی به عراق رفتند که البته نیروی هوایی ایران، کاروان‌های سوخت آن‌ها را هم از بمب بی‌نصیب نگذاشت. در حالت نابودی منابع درآمدی عراق که از مرز کویت و اردن وارد می‌شد، سبب شد که عراق تا آخر جنگ وامدار اعراب متحد خود بماند. در روز پنجم جنگ، نیویورک تایمز گزارش داد که عراق دیگر نفتی برای صادرات ندارد و همان روز، شرکت پست نیز گزارش داد که تولید ۳/۵ میلیون بشکه نفت روزانه عراق قطع شده است. خروج عراق از بازار نفت، قیمت این ماده استراتژیک را تا هشت دلار در هر بشکه افزایش داد این در حالی بود که غرب که از حمله عراق به

ایران با خبر بود، مخازن اصلی خود را مملو از نفت کرده بود.

با پایان هفته اول نبرد و شجاعت مثال‌زدنی خلبانانی نظیر «علیرضا یاسینی»، «محمود اسکندری»، «عباس دوران»، «مصطفی اردستانی»، «فرج‌الله براتپور»، «علی بختیاری»، «اکبر توانگریان»، «اقبال دوگانه»، «علی مسبوق»، «صبا بالازاده»، «یدالله خلیلی»، «یدالله جوادپور» و صدها مرد یگانه نه‌اجا، اکنون صدام از حمله خود پشیمان‌شده و ضمن فستاد رعنت به آن‌هایی که او را به این مهلکه انداخته بودند، سیاست‌مداران منطقه درخواست میانجیگری می‌کرد. برای صلح و خروج از جنگ و تلاش برای سیاسی کردن بحث آنچه را که با جنگ نتوانسته‌اند بدست آورند، پشت میز مذاکره و دیپلماسی بدست آورد. در این شرایط بود که مقامات سنی و نظامیان که می‌دیدند شرایط در میان‌مدت به زیان رتش عراق است این درخواست‌ها را منوط به بازگشت رتشان به پشت مرزهای بین‌المللی می‌کردند. در این روزها هم‌زمان با برتری زمینی عراق متوقف نشده بود. لشکر ۵ مکانیزه عراق جاده اهواز-خرمشهر را قطع کرده و در غرب شهرهای ایلام و قصرشیرین در یک قدمی محاصره و سقوط قرارداشتند. لشکرهای یک، سه، نه و ده عراق از سپاه سوم عمیق‌ترین

پیشرفت را در خاک ایران داشتند اگرچه صدمات فراوانی نیز متحمل شده بودند. لشکر ۹۲ زرهی اهواز با عقب‌نشینی منظم و با برنامه (بسیاری از مردان این لشکر حتی ماه دوم جنگ را ندیدند) فرصتی مناسب را به سیل نیروهای داوطلب و لشکرهای کمکی ۷۷ خراسان و ۱۶ زرهی قزوین برای کنترل جنگ بود. تکاوران تیپ ۵۵ هواپرد، تکاوران دریایی، نیروهای از جان گذشته سپاه و تکاوران نوه‌ها نیز خطای کم تعداد، اما بسیار مؤثر را در برابر بیش از ۱۵۰ هزار عراقی در جنوب تشکیل دادند که با کمک آتش مؤثر هوانیروز رن‌یگر، ی‌ی حدتی و فانتوم‌های بوشهری و تامکت‌های اصفهان و تیراز، داغ تصرف کامل اهواز، آبادان، خرمشهر، بندر امام و تاسسات نفتی اصلی خوزستان را به دل بعتی‌ها گذاشتند و این چنین رد که حماسه‌های پایان‌ناپذیر نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران کلید خورد و تا هشت سال آینده ادامه یافت.

ایران اسلامی اکنون به یاد آن مردان و آن ۸۸ شهید خلبان در سه ماهه اول جنگ خود حماسه‌ای ماندگار از مقاومت و شکوه ایثار از خود برای تاریخ به یادگار دارد.